

Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право
УДК 349.414

Потапенко Сергій Анатолійович

*доктор філософії за спеціальністю 081 «Право»,
доцент кафедри цивільного, господарського та трудового права
Академія праці, соціальних відносин і туризму;
адвокат*

Potapenko Sergii

*PhD in Law, Associate Professor of the
Department of Civil, Economic and Labor Law
Academy of Labour, Social Relations and Tourism;
Lawyer*

ORCID: 0000-0003-3447-5971

**ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МЕЖ ТЕРИТОРІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАД
LEGAL REGIME OF BOUNDARIES OF TERRITORIES OF
TERRITORIAL COMMUNITIES**

Анотація. В статті проаналізований правовий режим меж територій територіальних громад. Розглянуто, що затверджені Кабінетом Міністрів України межі територій територіальних громад, визначені кордонами територій сільських, селищних, міських рад, як адміністративно-територіальних одиниць, є умовними, а тому потребують встановлення за проектом землеустрою. Аргументовано, що юридично межі території територіальної громади уважаються встановленими з моменту набрання чинності рішення компетентного органу про затвердження проекту землеустрою. Обґрунтовано складність розробки проекту землеустрою щодо встановлення меж території

об'єднаної територіальної громади, у якому мають визначатися як зовнішні межі території всієї об'єднаної територіальної громади, так меж територій усіх внутрішніх громад, що увійшли до складу об'єднаної територіальної громади, що потребує доопрацювання. Проаналізовано територію територіальної громади як об'єкт землеустрою, як об'єкт містобудування, як третій рівень у Кодифікаторі адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад, у зв'язку з чим наголошено на впливі зазначених характеристик на формування правового режиму території територіальної громади.

Доведено, що земельні ділянки державної власності, які увійшли у межі території територіальної громади переходять у комунальну власність громади лише після проведення державної реєстрації на них права комунальної власності у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, а всі інші землі державної власності, несформовані у земельні ділянки, переходять у комунальну власність з моменту набрання чинності рішення про встановлення меж території територіальної громади. При цьому, звернено увагу на не визначенні юридичної приналежності земель комунальної власності у разі входження їх частини до території суміжної територіальної громади. Аргументовано на тому, що при входженні частини земель суміжної території територіальної громади до нових меж території іншої територіальної громади, одночасно відбувається і передача повноважень щодо управління цими землями до органів місцевого самоврядування іншої територіальної громади.

Ключові слова: *адміністративно-територіальна одиниця, територія територіальної громади, межа території територіальної громади, комплексний план просторового розвитку території територіальної громади, генеральний план населеного пункту, документація із землеустрою.*

Summary. *The article analyzes the legal regime of the boundaries of the territories of territorial communities. It was considered that the boundaries of the territories of territorial communities approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine, determined by the boundaries of the territories of village, settlement, and city councils as administrative-territorial units, are conditional, and therefore need to be established according to the land management project. It is argued that the legal boundaries of the territory of the territorial community are considered established from the moment of entry into force of the decision of the competent authority on the approval of the land management project. The complexity of the development of the land management project regarding the establishment of the boundaries of the territory of the united territorial community is substantiated, in which both the external boundaries of the territory of the entire united territorial community and the borders of the territories of all internal communities that are part of the united territorial community must be determined, which needs to be finalized. The territory of the territorial community was analyzed as an object of land management, as an object of urban planning, as the third level in the Codifier of administrative-territorial units and territories of territorial communities, in connection with which the influence of the specified characteristics on the formation of the legal regime of the territory of the territorial community was emphasized.*

It has been proven that state-owned land plots that have entered the territory of a territorial community become communal property of the community only after the state registration of communal property rights on them in the State Register of Property Rights to Immovable Property, and all other lands not formed into land plots pass to communal property from the moment of entry into force of the decision on establishing the boundaries of the territory of the territorial community. At the same time, attention was drawn to the failure to determine the legal ownership of communally owned lands in the event that part of them enters the territory of a neighboring territorial community. It is

argued that when a part of the lands of the adjacent territory of a territorial community joins the new borders of the territory of another territorial community, at the same time, the authority to manage these lands is transferred to the local self-government bodies of another territorial community.

Key words: *administrative-territorial unit, territory of a territorial community, boundary of territory of a territorial community, comprehensive plan of spatial development of territory of a territorial community, general plan of a settlement, land management documentation.*

Постановка проблеми. 12.06.2020 року Кабінет Міністрів України визначив по всій країні адміністративні центри та затвердив території 1469 територій територіальних громад (далі – ТГ) площею 553818,0 км², у складі 27833 населених пунктів, з населенням 3812,2555 тис. жителів [1]. До завершення реформування системи адміністративно-територіального устрою України територія ТГ, частково виконуючи функцію адміністративно-територіальної одиниці, з 17.07.2020 року стала базовою ланкою для нового районування [2], просторовою основою діяльності органів місцевого самоврядування, а з 01.07.2021 року тереном для передачі із державної власності до комунальної власності земель (земельних ділянок), розташованих за межами населених пунктів, крім земель оборони, лісогосподарського, природно-заповідного, природоохоронного призначення та інших (п. 24 Розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України (далі – ЗК України)) [3].

Території ТГ затверджувалися урядом з врахуванням існуючих меж сільських, селищних, міських рад, як адміністративно-територіальних одиниць, тож їх межі з 12.06.2020 року є лише умовними, а відтак, в подальшому потребують встановлення за проектом землеустрою, у порядку, встановленому законодавством. Фіксація меж територій ТГ (об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ)) має важливе значення для

подальшого розвитку цих територій особливо у повоєнний період. Тож, актуальним є дослідження правового режиму меж територій ТГ (ОТГ) та пов'язаних з їх встановленням юридичних наслідків, що ми проаналізуємо в цій статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань встановлення меж територій ТГ присвячені наукові праці фахівців різних галузей. Й. Дорош, А. Тарнопольський, Р. Харитоненко, Р. Деркульський та Ю. Рябова досліджували основні етапи робіт по розробці проекту землеустрою щодо встановлення меж територій ТГ, а також пов'язані з цим проблемні питання з урахуванням повоєнного періоду [4]. В. Боклаг аналізував процес формування територій та встановлення меж об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації [5], В. Яценко досліджував містобудівні основи розвитку локальних систем розселення в межах об'єднаних територіальних громад [6]. Але, питання правового статусу меж території ТГ та пов'язаних з цим юридичних наслідків ще не стало предметом активних теоретико-правових досліджень. Тож, дана публікація є однією із небагатьох робіт на дану проблематику у вітчизняній юридичній літературі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз правового режиму меж територій ТГ та пов'язаних з цим юридичних наслідків.

Виклад основного матеріалу. Хоча ТГ (ОТГ) конституційно, ще не є ланкою чинної системи адміністративно-територіального устрою України, але все ж таки в юридичній літературі, з огляду на реальний стан правової дійсності, «об'єднана територіальна громада» розуміється як адміністративно-територіальна одиниця базового рівня (міська, селищна або сільська) з населенням не менше 1500 жителів та як «локальна система розселення» з сукупністю населених пунктів (міських та сільських),

основою інтеграції яких є центри розвитку економіки, об'єктів обслуговування та осередків культури [6, с. 333].

Досліджуючи правовий режим меж територій ТГ, слід врахувати, що дані території затверджувались урядом з врахуванням встановлених на підставі затвердженої містобудівної та землевпорядної документації меж територій сільських, селищних, міських рад, як адміністративно-територіальних одиниць. Разом з тим, факт співпадіння умовних меж території ТГ (території ОТГ) з установленими межами сільських, селищних, міських рад та населених пунктів, як адміністративно-територіальних одиниць, ще не означає співпадіння їх правових режимів. Адже у першому випадку мова йде про умовно затвержені урядом території, які окреслюють виключно компетенцію ТГ та їх органів місцевого самоврядування, а в другому випадку – про межі адміністративно-територіальних одиниць, які є ланкою чинного адміністративно-територіального устрою України, а також просторовою основою для організації та діяльності не тільки органів місцевого самоврядування, а й органів державної влади.

Відповідно до ст. 46¹ Закону України «Про землеустрій» [7] межі території ТГ встановлюються на підставі рішення сільської, селищної, міської ради (а в умовах воєнного стану відповідними військовими адміністраціями [8]) за проектом землеустрою, який має включати передбачені законодавством текстові та графічні матеріали. Дані межі можуть встановлюватися по суходолу та по водному простору, але межа території ТГ не може змінювати закріплену межу території адміністративно-територіальної одиниці.

Й. Дорош, А. Тарнопольский, Р. Харитоненко, Р. Деркульский та Ю. Рябова до основних етапів робіт, необхідних при розробці проекту землеустрою щодо встановлення меж території ТГ відносять: підготовчі, топографо-геодезичні, камеральні та проектні роботи; погодження та затвердження проекту землеустрою; формування електронного документа;

закріплення меж території ТГ в натурі (на місцевості); внесення відомостей про межі території ТГ до ДЗК [4, с. 7].

Слід врахувати, що поряд із встановленням меж території ТГ ч. 5 ст. 46¹ Закону України «Про землеустрій» також передбачено можливість розробки проекту землеустрою щодо встановлення меж території ОТГ, у якому мають визначатися як зовнішні межі території всієї ОТГ, так і межі територій усіх ТГ, що увійшли до складу ОТГ [7]. Зазначене дає підстави говорити про те, що територія ОТГ, як об'єкт землеустрою, має особливий правовий режим, проте на практиці такі проекти поки що не розроблялися. У цьому зв'язку ми також можемо зауважити, що наразі технічно це виконати досить складно, оскільки територія ОТГ є умовною замкнутою лінією, а тому незрозуміло як в межах цього замкнутого кола можна «втиснути» межі територій усіх ТГ (внутрішніх громад), що увійшли до складу ОТГ. Тож, наведене положення цього Закону є дискусійним, а відтак потребує доопрацювання.

Нормативно термін «межа території територіальної громади» визначається як умовна лінія на поверхні землі (у тому числі на водному просторі), що відокремлює територію однієї ТГ від інших територій [7, ст. 1]. Але, наведена дефініція не в повній мірі розкриває зміст цього терміну, а також однозначно не зрозуміло про які саме «інші території» йде мова. В юридичній літературі дане поняття розуміється, як установлена на підставі затвердженої містобудівної або землепорядної документації умовна замкнута лінія та вертикальна поверхня над нею, каталог координат поворотних точок про яку внесений до Державного земельного кадастру (далі – ДЗК), яка назовні визначає територію відповідної ТГ та є просторовою основою для організації та діяльності на ній громади та її органів місцевого самоврядування [9, с. 239].

Наразі більша частина територій ТГ (територій ОТГ) ще не має чітко фіксованих за проектом землеустрою меж, а інформація про такі території

вміщена у довідковому шарі Публічної кадастрової карти України «Межі територіальних громад», який має лише інформаційне навантаження на основі відомостей ДЗК про встановлені межі територій сільських, селищних, міських рад, як адміністративно-територіальних одиниць. Причиною цьому є проблеми фінансового характеру (зокрема обмеження видатків з бюджетів ТГ, встановлені постановою Кабінету Міністрів України № 590 від 09.06.2021 року [10]) та військові дії на території України. Збройна агресія країни-окупанта проти суверенної України призвела до виникнення тимчасово окупованих територій ТГ, територій ТГ, що знаходяться в оточенні (блокуванні) та територій ТГ, на яких ведуться активні бойові дії. Наведені обставини є об'єктивною перешкодою у встановленні меж територій таких ТГ.

А в тих громадах, де межі їх територій встановлені в передбаченому законом порядку, відповідна інформація про це внесена до ДЗК з формуванням відповідного витягу з ДЗК.

Юридично межа території ТГ вважається встановленою після набрання чинності рішення відповідної сільської, селищної, міської ради про затвердження проекту землеустрою, яке має нормативно-правовий характер та підлягає офіційному оприлюдненню, у порядку, визначеному ч. 5 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [11]. При цьому, внесення відомостей про встановлену межу території ТГ до ДЗК є технічною дією кадастрового реєстратора по внесенню зазначених у затвердженому проекті землеустрою каталогу координат поворотних точок меж території ТГ у форматі обмінного файлу XML в єдину державну геоінформаційну систему відомостей про землі, розташовані в межах кордонів України.

В юридичній літературі відстоюється думка про те, що за проектом землеустрою щодо встановлення меж території ТГ юридично здійснюється легалізація правового режиму цих меж, адже з моменту затвердження

такого проекту межа території ТГ набуває юридичної сили, потім актуалізується в ДЗК та чітко окреслює компетенцію громади та її органів місцевого самоврядування [12, с. 87].

Територія ТГ є об'єктом землеустрою [13], об'єктом містобудування [14], а також займає третій рівень у Кодифікаторі адміністративно-територіальних одиниць та територій ТГ, який затверджений Міністерством розвитку громад та територій [15].

У ДЗК про територію ТГ зазначаються відомості щодо: її найменування; опису меж її території і площі земель; найменування суміжних ТГ; інформація про документи, на підставі яких встановлені межі території ТГ [13, п. 221]; про межі функціональних зон і про угіддя території ТГ [13, п. 97]; про категорії земель в її межах та обмеження у використанні земель; про межі територій, на яких розташовані земельні ділянки для об'єктів, щодо яких може здійснюватися примусове відчуження [14, ст. 16¹].

Територія ТГ відображається в містобудівному кадастрі, який формується на основі цифрових масивів профільних геопросторових даних, що містяться в затвердженому комплексному плані та іншій містобудівній і проектній документації [16]. Як об'єкт містобудування територія ТГ є предметом просторового планування в контексті розроблення комплексного плану просторового розвитку території ТГ (далі – комплексний план), генерального плану населеного пункту, а також детального плану території.

В умовах воєнного стану з 09.06.2022 р. фіксовані межі території ТГ спрощують процедуру розроблення програми комплексного відновлення території ТГ, яка постраждала внаслідок збройної агресії Росії проти України, яка затверджується сільською, селищною, міською радою та вноситься до Реєстру будівельної діяльності [14, ст. 15²].

Загалом вищенаведені основні характеристики території ТГ визначають відповідний правовий режим її меж. Розглянемо їх детальніше.

Відповідно до ч. 2 ст. 46 Закону України «Про землеустрій» проекти землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць розробляються для створення повноцінного життєвого середовища та створення сприятливих умов їх територіального розвитку, забезпечення ефективного використання потенціалу територій із збереженням їх природних ландшафтів та історико-культурної цінності, з урахуванням інтересів власників земельних ділянок, землекористувачів, у тому числі орендарів, і затвердженій містобудівній документації [7].

Фіксація меж території ТГ здійснюється для з'ясування її дійсних меж, вирішення межових спорів між декількома органами місцевого самоврядування [7, ст. 46¹] та як основа для подальшого розроблення комплексного плану [14, ст. 16¹], що визначає планувальну організацію, функціональне призначення території ТГ, основні принципи і напрями формування єдиної системи громадського обслуговування населення, дорожньої мережі, інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою, цивільного захисту, охорони земель та інших компонентів навколишнього природного середовища, формування екомережі, охорони і збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів як єдиної системи розселення і території за їх межами.

Порівнюючи мету розроблення та затвердження зазначеної документації із землеустрою, вочевидь, що в обох випадках дана документація має стратегічний характер для розвитку відповідних територій (адміністративно-територіальних одиниць, територій ТГ). Разом з тим, на відміну від меж території ТГ, правовий режим меж адміністративно-територіальних одиниць має більш чітке нормативне регулювання. Розглянемо їх детальніше.

Так, відповідно до ч. 5 ст. 173 ЗК України землі та земельні ділянки державної власності, включені в межі населеного пункту (крім земель, які

не можуть передаватися у комунальну власність), переходять у комунальну власність ТГ на підставі рішення сільської, селищної, міської ради про встановлення меж населеного пункту та витягу з ДЗК [3]. Слід звернути увагу на те, що перехід земель із державної у комунальну власність здійснюється не у розпорядчому порядку (шляхом прийняття рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування про передачу та прийняття земельних ділянок згідно ст. 117 ЗК України [3]), а в силу приписів Закону. При цьому сформовані земельні ділянки державної власності переходять у комунальну власність ТГ лише після проведення державної реєстрації на них права комунальної власності у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, а всі інші землі державної власності, несформовані у земельні ділянки, переходять у комунальну власність з моменту набрання чинності рішення про встановлення меж населеного пункту.

Згідно із ч. 3 ст. 173 ЗК України включення земельних ділянок приватної та колективної власності у межі адміністративно-територіальної одиниці не тягне за собою припинення права власності і права користування цими ділянками [3].

Крім того, з моменту набрання чинності рішення компетентного органу про встановлення меж села, селища або міста вступають в дію положення генерального плану населеного пункту в його проектних межах.

Застосовуючи аналогію закону є підстави вважати, що при встановленні меж території ТГ, в тому числі за рахунок частини території іншої громади, відповідно до п. 24 Розділу Х «Перехідні положення» ЗК України [3] у комунальну власність такої ТГ переходять земельні ділянки державної власності, які розташовані в її нових межах, крім земельних ділянок комунальної власності інших ТГ (якщо дане речове право зареєстровано у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно). Це зрозуміло та цілком логічно. Але водночас неврегульованим залишається

питання приналежності земель, неформованих у земельні ділянки, які з 01.07.2021 року згідно приписів п. 24 Розділу X «Перехідні положення» ЗК України вже перейшли до комунальної власності ТГ на території яких вони були розташовані, а потім за згодою відповідних органів місцевого самоврядування стали частиною території іншої суміжної ТГ.

Чинне законодавство поки що не дає чіткої відповіді на вищезазначені питання. Проте, наразі, на наш погляд, дане питання може бути вирішено двома шляхами.

В першому випадку, з визначення терміну «територія ТГ», як нерозривної території, в межах якої ТГ або її органи місцевого самоврядування здійснюють свої повноваження щодо вирішення питань місцевого значення відповідно до Конституції і законів України [11, ст. 1], слідує, що якщо частина земель суміжної території ТГ входить до нових меж території іншої ТГ, то і повноваження щодо управління цими землями також переходять до органів місцевого самоврядування іншої ТГ.

Ми припускаємо, що в другому випадку, до правових наслідків встановлення меж території ТГ за рахунок частини території суміжної ТГ, за аналогією закону можна застосувати положення ч. 4 ст. 173 ЗК України [3] про те, що землі та земельні ділянки державної власності, включені в межі населеного пункту (крім земель, які не можуть передаватися у комунальну власність), переходять у власність ТГ) тільки стосовно земель комунальної власності.

Як і в ситуації з адміністративно-територіальними одиницями включення земельних ділянок приватної та колективної власності у межі території ТГ не тягне за собою припинення права власності і права користування цими ділянками.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. З проведеного аналізу слідує, що установлені за проектом землеустрою межі території ТГ визначають кордони

компетенції її органів місцевого самоврядування, землі та земельні ділянки, які переходять у комунальну власність ТГ, окреслюють просторові межі розроблення комплексного плану.

З вищенаведених підстав та аргументів, з метою удосконалення правового регулювання питань встановлення меж територій ТГ нами сформульовані пропозиції щодо внесення змін до наступних нормативно-правових актів, а саме:

1) доповнити ст. 46¹ Закону України «Про землеустрій» частиною дев'ятою про те, що землі та земельні ділянки державної власності, включені в межі території ТГ (крім земель, які не можуть передаватися у комунальну власність), переходять у власність відповідної ТГ;

2) доповнити ст. 46¹ Закону України «Про землеустрій» частиною десятою про те, що землі комунальної власності, не сформовані у земельні ділянки, що розташовані на частині території ТГ, яка включена в межі території суміжної ТГ, переходять у власність суміжної ТГ;

3) виключити ч. 5 ст. 46¹ Закону України «Про землеустрій» про встановлення меж території ОТГ;

4) доповнити ЗК України новою Главою 29¹ «Встановлення та зміна меж територій територіальних громад», в якому розмістити:

- ст. 175¹ «Межі територіальних громад», в якій навести більш чітке нормативне визначення терміну «межа території територіальної громади», містобудівної документації з врахуванням якої розробляється проект землеустрою щодо встановлення меж території ТГ;

- ст. 175² «Порядок встановлення та зміни меж територіальних громад», де навести положення про процедуру встановлення меж території ТГ, органи, які приймають ці рішення, правові наслідки встановлення меж території ТГ та інші питання.

Література

1. Територіальні громади. *Децентралізація*. URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada> (дата звернення: 31.03.2024).
2. Про утворення та ліквідацію районів: Постанова Верховної Ради України від 17.07.2020 р. № 807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (дата звернення: 31.03.2024).
3. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 31.03.2024).
4. Дорош Й.М., Тарнопольський А.В., Харитоненко Р.А., Деркульський Р.Ю., Рябова Ю.П. Проблемні аспекти щодо встановлення меж територій територіальних громад (сьогодення та повоєнний період). *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2022. № 2. С. 4-13.
5. Боклаг В.А. Формування територій та встановлення меж об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. *Електронне наукове видання «Публічне адміністрування та національна безпека»*. 2019. № 5. doi: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2019-5-5295>.
6. Яценко В.О. Містобудівні основи розвитку локальних систем розселення об'єднаних територіальних громад: дис. ... докт. архітект. наук: 18.00.04. Київ, 2021. 415 с.
7. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#top> (дата звернення: 31.03.2024).
8. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. №389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 31.03.2024).
9. Потапенко С.А. Правовий статус територій територіальних громад у системі адміністративно-територіального устрою України. *Право України*. 2021. № 12. С. 226-241.

10. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 р. № 590. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/КР210590?an=1> (дата звернення: 31.03.2024).

11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997р. №280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр/print> (дата звернення 31.03.2024).

12. Потапенко С.А. Територія територіальної громади як об'єкт землеустрою та містобудування. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки*. 2022. № 5 (124). С. 84-88.

13. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 31.03.2024).

14. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 31.03.2024).

15. Про затвердження Кодифікатора адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад: Наказ Міністерства розвитку громад та територій від 26.11.2011 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0290914-20#Text> (дата звернення: 31.03.2024).

16. Про містобудівний кадастр: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 р. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 31.03.2024).

References

1. Terytorialni hromady. *Detsentralizatsiia*. URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada> [in Ukrainian].
2. Pro utvorennia ta likvidatsiiu raioniv: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 17.07.2020 r. № 807-IKh. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> [in Ukrainian].
3. Zemelnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 25.10.2001 r. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> [in Ukrainian].
4. Dorosh Y.M., Tarnopolskyi A.V., Kharytonenko R.A., Derkul'skyi R.Iu., Riabova Yu.P. Problemni aspekty shchodo vstanovlennia mezh terytorii terytorialnykh hromad (sohodennia ta povoiennyi period). *Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel*. 2022. № 2. S. 4-13 [in Ukrainian].
5. Boklah V.A. Formuvannia terytorii ta vstanovlennia mezh obiednanykh terytorialnykh hromad v umovakh detsentralizatsii. *Elektronne naukove vydannia «Publichne administruvannia ta natsionalna bezpeka»*. 2019. № 5. doi: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2019-5-5295> [in Ukrainian].
6. Yatsenko V.O. Mistobudivni osnovy rozvytku lokalnykh system rozselennia obiednanykh terytorialnykh hromad: dys. ... dokt. arkhitekt. nauk: 18.00.04. Kyiv, 2021. 415 s. [in Ukrainian].
7. Pro zemleustrii: Zakon Ukrainy vid 22.05.2003 r. № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#top> [in Ukrainian].
8. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12.05.2015 r. №389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (data zvernennia: 31.03.2024).
9. Potapenko S.A. Pravovyi status terytorii terytorialnykh hromad u systemi administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy. *Pravo Ukrainy*. 2021. № 12. S. 226-241 [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennia Poriadku vykonannia povnovazhen Derzhavnoiu kaznacheiskoiu sluzhboiu v osoblyvomu rezhymi v umovakh voiennoho stanu:

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 09.06.2021 r. № 590. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP210590?an=1> [in Ukrainian].

11. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997r. №280/97-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr/print> [in Ukrainian].

12. Potapenko S.A. Terytoriia terytorialnoi hromady yak obiekt zemleustroi ta mistobuduvannia. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka. Yurydychni nauky*. 2022. № 5 (124). S. 84-88 [in Ukrainian].

13. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia Derzhavnoho zemelnoho kadastru: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17.10.2012 r. № 1051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

14. Pro rehuliuвання mistobudivnoi diialnosti: Zakon Ukrainy vid 17.02.2011 r. №3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennia Kodyfikatora administratyvno-terytorialnykh odynyts ta terytorii terytorialnykh hromad: Nakaz Ministerstva rozvytku hromad ta terytorii vid 26.11.2011 r. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0290914-20#Text> [in Ukrainian].

16. Pro mistobudivnyi kadastr: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.05.2011 r. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-2011-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].